

**NIESZCZĘSNE PYTANIA.
POLEMIKA Z WARTOŚCIAMI
W TRENACH J.
KOCHANOWSKIEGO**

**TADEUSZ BANOWSKI
BEATA ZIELIŃSKA**

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania języka polskiego dla szkoły branżowej II stopnia

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek

Recenzja merytoryczna – Dorota Dąbrowska

Bożena Święch

Katarzyna Szczepkowska-Szcześniak

Jadwiga Iwanowska

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji

Nieszczęsne pytania. Polemika z wartościami w trenach J. Kochanowskiego

Klasa/czas trwania zajęć/lekcji

I/90 minut

Cele

Uczeń:

- wyjaśnia pojęcie tren jako gatunek literacki;
- wskazuje przyczynę napisania trenów;
- przypomina treny znane ze szkoły podstawowej (I, V, VII i VIII);
- wskazuje wartości, w które wątpli podmiot liryczny w trenach IX, X, XI;
- interpretuje tekst ikoniczny;
- aktywnie uczestniczy w burzy mózgów.

Metody/Techniki/Formy pracy

- burza mózgów;
- asocjogram;
- praca z tekstem literackim;
- mapa myśli;
- praca w grupach;
- praca w grupach, praca zespołowa.

Środki dydaktyczne

- audiobook, J. Kochanowski, *Tren IX*: https://www.youtube.com/watch?v=LFQxEwebz_s
- audiobook, J. Kochanowski, *Tren X*: <https://www.youtube.com/watch?v=1PkuzBVbNWE>
- audiobook, J. Kochanowski, *Tren XI*: <https://www.youtube.com/watch?v=4J6tAObosQE&list=PLLeekVXy-G6eW54YUjJV2j-Lv9-ZpouYmK&index=5>
- teksty trenów: IX, X, XI
- Jan Kochanowski „Tren X” – ilustracja drzeworytu Juliusza Kossaka, zamieszczonego w „Tygodniku Ilustrowanym” z 23 sierpnia 1884 roku <http://cyfrowyczarnolas.pl/index.php/main/download/hash/e2c251c1e38c777c441bc22c8effc457/width/1680/image/1>

Opis przebiegu lekcji

Część wstępna

Nauczyciel prosi uczniów o wskazanie najważniejszych ich zdaniem wartości w życiu człowieka. Na tablicy zapisuje propozycje młodzieży w formie asocjogramu. Uczniowie przypominają definicję trenu oraz krótko omawiają problematykę utworów z cyklu znanych ze szkoły podstawowej (treny: I, V, VII i VIII).

Część właściwa

Nauczyciel przedstawia temat lekcji i informuje uczniów, że zajmą się polemiką z wartościami, rozmyślaniami poety po śmierci córki w trenach IX, X, XI. Dzieli klasę na grupy i przydziela polecenia: **grupa I** (*Tren IX*) – przedstaw stosunek mądrości, wskaż przyczyny nieszczęścia poety; **grupa II** (*Tren X*) – odczytaj sens pytań retorycznych podmiotu lirycznego i miejsc poszukiwań córki, wyszukaj cytat, będący kulminacją rozważań i dokonaj jego interpretacji w odniesieniu do wartości, które utracił poeta; **grupa III** (*Tren XI*) – wyjaśnij rolę słów Brutusa i uzasadnij sens rozważań podmiotu lirycznego nad utratą wartości, określ postawę poety wobec życia. Uczniowie przedstawiają efekty pracy, dbając o poprawność retoryczną wypowiedzi. Przed każdym wystąpieniem nauczyciel prezentuje audiobook z utworem. Po prezentacji uczniów wyświetla ilustrację drzeworytu Juliusza Kossaka do Trenu X. Prosi uczniów o jej interpretację, zadaje pytania naprowadzające dotyczące sposobu przedstawienia poety, prosi o wskazanie roli przedmiotów (pióro, kałamarz, papier, lutnia) oraz odczytanie wymowy półkolistego zwieńczenia, w którym znajdują się alegorie aniołów i Urszula.

Część podsumowująca

Uczniowie wspólnie na tablicy tworzą mapę myśli zawierającą wartości, z którymi poeta prowadzi polemikę. Schemat może być rozbudowany – do wartości należy wtedy dołączyć ich źródła filozoficzne (stoicyzm, epikureizm, wiara w Boga). Uczniowie stawiają tezę na temat przyczyny utraty tych wartości.

Komentarz metodyczny

Lekcja dotyczy wartości, które w życiu ludzkim pełnią ważną rolę. Prowadzi do próby odpowiedzi na temat przyczyn ich upadku. Uczniowie pracują metodami aktywizującymi, rozwijającymi komunikację w grupie i kształtującymi kompetencje kluczowe niezbędne na rynku pracy. Podczas pracy w odniesieniu do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi należy dostosować wymagania, np. wydłużyć czas pracy, zapewnić im możliwość wyboru grup. Należy także stosować ocenianie kształtujące, samoocenę i ocenę koleżeńską, wzmacniać ucznia pochwałą nawet za niewielkie postępy, a także udzielać informacji zwrotnej. Uczeń zdolny może

wykonać zadanie dodatkowe, np. przygotować interaktywny schemat obrazujący *Treny* jako cykl, wskazać nawiązanie do tradycji gatunku. Do tego celu może wykorzystać Thinglink <https://www.thinglink.com>, łącząc schemat z audiobookami trenów, wprowadzając własne komentarze oraz zamieścić przygotowaną pracę na blogu, stronie internetowej szkoły lub podzielić się z uczniami, udostępniając link w grupie portalu społecznościowego klasy. W odniesieniu do uczniów z orzeczeniem o kształceniu specjalnym należy dostosować wymagania do zaleceń określonych przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną. Temat lekcji